

ХРИСТИНА ДЕЙКОВА

Секция за българска етимология

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

Българска академия на науките

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17

1113 София

tel. +359 2 979 29 73

e-mail: hristina.deykova@gmail.com

КЪМ БАЛКАНСКИТЕ ЕЗИКОВИ КОНТАКТИ. ПРОИЗХОД НА НЯКОЛКО БЪЛГАРСКИ ДИАЛЕКТНИ ДУМИ

КЛЮЧОВИ ДУМИ: диалектна лексика, етимология, балкански езикови контакти.

SŁOWA KLUCZOWE: leksyka gwarowa, etymologia, bałkańskie kontakty językowe.

KEYWORDS: dialectal lexis, etymology, Balkan language contacts.

TOWARDS THE BALKAN LANGUAGE CONTACTS. THE ORIGIN OF SEVERAL BULGARIAN DIALECTAL WORDS

ABSTRACT: The article specifies and corrects the etymologies of several Bulgarian dialectal words borrowed from Turkish and Greek that exemplify the difficulties in etymologizing Balkan borrowings penetrating via language contact between the Bulgarian language and the neighboring Balkan languages. The connection of *фомули* and *футул* ‘a carved trunk through which water runs out of a spring or a well’ with *футия* ‘a kind of cask, barrel’ proposed in the *Bulgarian Etymological Dictionary* (BED) is rejected and these words are related to *хотул* and *хутул* with the same meaning, which come from Turkish dialectal *hotul* with the same meaning. The explanations of *футия* and *фучия* ‘a kind of cask, barrel’ in the BED are specified. The connection of *харак* ‘ruler’ with *харак* (with variants) ‘bean wrapping rod’ proposed by M. Filipova-Bayrova and Ch. Tzitzilis who derive these homonyms from the Greek *χαράκι* ‘straight line’ is also rejected with the assumption that the first one comes from the Greek *χαράκι* ‘straight line’, whereas the second comes from the Turkish dialectal *harak* ‘a truncated tree branch’.

Българската диалектна лексика съхранява много старинни славянски и субстратни думи и едновременно с това изобилства със заемки от съседните балкански езици, прониквали в резултат на дългогодишни и интензивни контакти на българския език със съседните балкански езици (гръцки, турски, румънски, албански). Поради многостранните и разнопосочни взаимовлияния на Балканите при етимологизуването на балкански заемки в българския език понякога възникват трудности при идентифицирането на съответния контактен език¹, респ. контактни езици (при посредничество). Много по-често обаче трудностите са свързани с точното установяване на изходната форма (или на контактната структура според Мейлхамър), тъй като при балканските заемки в българските говори обикновено става въпрос за непосредствен езиков контакт на диалектно равнище. Проблемите са свързани, от една страна, с фрагментарност или липса на диалектен материал от езика източник, евентуално и от езика посредник, а от друга страна, с необходимостта да се отчитат различни звукови и/или семантични промени, които заетата дума претърпява на българска диалектна почва. Не са редки и случаите, когато думата търпи промени още на чужда диалектна почва в езика източник и ако тези промени не са засвидетелствани, това е много трудно да се установи.

Тук ще се спрем на произхода на няколко диалектни думи, които са получили свое етимологично тълкувание в *Българския етимологичен речник* (БЕР) и в други източници, но по наше мнение това тълкувание се нуждае от прецизиране и/или коригиране.

В БЕР 8: 819, е включена думата **фотули** мн.ч. в пример: ...много извори (кайнаци), над които поставяли фотули (като кошове на пчели), за да не се събарят... (Потур, Сев. Добруджа)², за обяснението на която е препратено към *футул*. Диал. **футул** 'широк издълбан дъбов или буков дънер, сложен на извор, за да тече водата през него, или на устието на кладенец, за да се налива вода през него' (Геров), 'покрит с плочи извор' (Бракница, Поповско), 'плитък кладенец' (Садина, Поповско), 'дървена цилиндрична ограда на кладенец' (Съдиево, Сливенско) и вариантът **футуль** 'кух дънер на дъб, който се поставя на устието на кладенец' (Котел) са обяснени като вариант на *футия* и са сравнени със сродните *фотул(и)*, *хотул*, *хутул* (вж. БЕР 8: 866).

¹ Основните параметри на дефинираната неотдавна от Мейлхамър *контактна етимология* са: *контактен сценарий*, *контактен език* и *контактна структура* (вж. по-подробно Дейкова 2016).

² Диалектните думи тук и по-долу, които не са ексцерпирани от Геров, са извлечени от Диалектния архив в Секцията за българска диалектология и лингвистична география към Института за български език.

От своя страна диал. **футѝя** ‘вид каца с тясно дъно и широко устие за пренасяне в нея на нещо с кон’ (Геров), ‘малка съдина с елипсовидно дъно, пригодена за носене на гръб’ (Вакарелски, Етнография), ‘дървен съд с дръжка за носене грозде при гроздобер’ (Тръстеник, Плевенско), ‘дървен кош за бране на грозде’ (Котел; Сливен; Русаля, Великотърновско; Гостилица, Дряновско), ‘каче с елипсовидно дъно, по-малко от елипсовидния отвор, за събиране на грозде и други плодове за вино и ракия’ (Кюстендилско), ‘дървен съд с обръчи за джибри’ (Жеравна, Сливенско), ‘съд, в който се прави ракия’ (Бериево, Севлиевско, Ново село, Троянско), **футѝйъ** ‘каца с широка уста и тясно дъно, служи за хладилник при дестилация на ракия’ (Кръвеник, Севлиевско), **футѝъ** ‘каца, която служи за охлаждане на спиртните пари при варене на ракия’ (Троян), **футѝи** мн. ч. ‘дървени бъчварски съдове с широки устия и тесни дъна, които се товарят на коне или мулета за пренасяне на грозде и други плодове’ (Брусен, Тетевенско; Котел), ‘носилки, на които се изсипва гроздето от кошниците’ (Добруджа, Бобошево) са изведени от тур. *futa, fota* ‘вид бъчва за вино’ и са сравнени със сродните според автора *футѝль*, *фучѝя*, *вучѝя*, *хутѝя* (вж. БЕР 8: 866). При това обяснение би могло да се добави, както това е направено при *фучѝя* (вж. БЕР 8: 866), че тур. *fota*, остар. *futa* е от гр. $\beta\omicron\upsilon\tau\alpha$ ‘малка вана’, което пък се отнася към гр. (визант.) $\beta\omicron\upsilon\tau\tau\iota\varsigma$ ‘каца, варел’, а то на свой ред е заето или сродно с къснолат. *büttis* (вж. Kahane, Tietze 1958: 496; Eren 1999: 147; Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002: 265). С други думи отново става въпрос за турско посредничество при заемането на гръцка дума. Привеждането на изходната гръцка форма би обяснило и свързването на *футѝя* с *фучѝя*, които освен че имат еднакви или близки значения в говорите се извеждат от сродни гръцки етимони. Срв. обяснението в БЕР: „**фучѝя** ‘вид каца с тясно дъно и широко устие за пренасяне в нея на нещо с кон’ (Геров), ‘каца за зеле; бъчва за носене на вода’ (Девесилица, Крумовградско), ‘бъчва; пълен човек, обикн. жена’ (Смолянско, Петково, Ардинско), ‘кръгла бъчва’ (Тетовско), ‘дълго буренце за ракия’ (Ново село, Видинско), **фучѝйе** ‘каца за зеле’ (Тихомир, Егрек, Крумовградско), **фъчѝе** ‘дървено буре за вино; каца за зеле’ (Стрижба, Крумовградско). – Произв.: *фучиджѝя* ‘бъчвар’ (Ряхово, Русенско, Попина, Силистренско), *фучиджѝйъ* гребенският говор в Силистренско, *фучаджѝя* (Яворово, Асеновградско), *фучеджѝе* ‘бъчвар’ (Яворово, Добралък, Павелско, Асеновградско) (тур. *fiçici*), *учиджѝя* (Кривня, Разградско), *вучежѝйъ* (Съчанли, Гюмюрджинско), *фучиджилък* ‘бъчварски занаят’ (Попина, Силистренско; Медвен, Котленско) (с тур. *-ci-lik*). – От тур. *fiçi, fiçi* ‘бъчва’, от нгр. $\beta\omicron\upsilon\tau\omicron\iota$ < къслат. *buttis, buttia*; заето и в срхр. *фучѝја*, *вучѝја* ‘дървен съд за вода, петмез и др., бъчва’ (Skok ERHSJ 1: 534, Škaljić 285), алб. *fiçi* ‘голям дървен съд за вино’. – Срв. *вучѝя*,

футѝя, хутѝя” (вж. БЕР 8: 868). Тук би трябвало да се уточни, че посоченият турски вариант *fiçi* е несигурен, защото не е засвидетелстван (посочва го само Скок на цитираното в БЕР място). Засвидетелствани и по-вероятни турски етимони на лабиализираните варианти *фучѝя, фучѝйе* са тур. остар. *fiçi* и *fiçi* (вж. Kahane, Tietze 1958: 496–498). Що се отнася до изходния гръцки етимон *βουτοί*, то той се обяснява като дериват на *βουττις* (и варианти), като днешното по-общо значение ‘бъчва; варел’, с което думата е заета в останалите балкански езици, се е развило вторично от първичното значение ‘единица за измерване на капацитета на кораб’ (допуска се и калкиране на значението по фр., итал. *botte*, португ., исп., катал. *bota*) (вж. Kahane, Tietze 1958: 496–498). Прави впечатление и еднаквият тип адаптация на *футѝя* и *фучѝя*. Ако при *фучѝя*, отвеждащо към тур. *fiçi, fiçi* и *fiçi*, това е регулярна за турските заемки в български морфологична адаптация със завършек *-ия*, то от тур. *futa, fota* бихме очаквали по-скоро бълг. *фота, *фута вместо *футѝя*, срв. напр. *хоти* мн.ч. ‘специални съдове за носене на гроздето при гроздобер’ (Драганово, Горнооряховско), което трябва да се изведе от *фоти, с диалектна промяна *ф > х*, както в диал. *хенѝр* от *фенѝр* < тур. *fener* (вж. БЕР 8: 758), диал. *фѝта* (Геров) и *хѝта* (Кайнарджа, Силистренско) от *фѝта, фѝта* ‘престилка’ < тур. *futa, fota* (вж. БЕР 8: 818–819, 864–865), *хѝрка* от *фѝрка* (вж. БЕР 8: 856–857, под *фѝрка*¹). Можем да допуснем, че адаптирането на *футѝя* е станало под влияние на близкото по значение *фучѝя*. Възможно е това да е било обусловено и от системни съображения в рамките на отделни говори, за избягване на омонимията със споменатото *фѝта, фѝта* ‘престилка’.

В отделна речникова статия в БЕР е приведено **фотѝя** ‘кошница от леко дърво на дъги за пренасяне на гроздето от лозята до колите за извозване’ (Махалата, Плевенско), като за тълкуванието неправилно се препраща към *хотѝя* (вж. БЕР 8: 819) вместо към *футѝя*, където е дадено същинското обяснение. Диал. *хотѝя* е вариант на *фотѝя* в същия говор, с диалектна промяна на *ф-* в *х-*, и самото то трябва да бъде препратено към *фотѝя, футѝя*. Регистриран е и вариант *отѝя* в същия говор, който е с изпадане на начално *х-*.

Но да се върнем към приведеното по-горе **футѝл**. Обяснението му в БЕР като вариант на *футѝя* е съвсем недостатъчно, а и необосновано. Има се предвид очевидно словообразователен вариант – хибридно образуване от чуждата основа и сравнително редкия домашен суфикс *-ул* (от прасл. *-ulъ*)³. Съществуват и семантични пречки за свързването на двете думи. С тях се назовават два различни денотата, които макар и да са изработени от дърво имат съвсем различно предназначение. Диал. *футѝя* означава дървен съд

³ За праслав. суфикс *-ulъ* вж. Sławski 1974: 110.

за носене на грозде или за производство на вино или ракия, а с *футул* се обозначава кух дънер на дърво, който се поставя при извор или на устие на кладенец, за да предпазва водата чиста. Ето защо обяснението на думата трябва да се търси в друга посока. Думата е свързана правилно с диал. *фотул(и)*, *хотул*, *хутул*, но дали формите с начално *х-* са вторични, както при диал. *хоти* и *хотия* (вж. по-горе)? В българските говори са засвидетелствани още следните форми и значения: *хотул* 'извор, изработен от дърво' (Орловец, Горнооряховско), *хотуль* 'укрепено с дървена коруба изворче' (Априлово, Поповско), 'малко изворче' (Алваново, Търговищко), *хутул* 'кухо дърво, което загражда и така запазва чисто мястото, откъдето извира водата' (Козичино, Поморийско), 'дървената част на кладенеца' (сливенски говор), 'надземната каменна или дървена ограда на кладенец' (Самуилово, Сливенско), 'ограда на кладенец' (Сливен), 'улей' (Твардица в Молдавия), *хутул* 'извор' (Светлен, Поповско), *хутул* 'улей от дърво' (Твърдица, Сливенско), *хутуль* 'изворче' (Вардун, Търговищко), *хутуль* 'дълбок кладенец, за стени на който служи втикнато дебело кухо дърво; стубиль' (Палици, Еленско). За метонимичното значение 'извор, изворче' и другите специализирани значения, развили се на българска почва, сравни славянското по произход *стубел* (с варианти), което се явява синоним на *хотул*, *хутул* (вж. БЕР 7: 514–516).

И така, всички тези форми нямат нищо общо с *футия*, а трябва да се изведат от тур. диал. *hotul* 'дървен кошер, който се поставя на извор, за да се запази чиста водата (обикновено в блатисти места)', т.е. 'стубел над извор' (DS 7: 2420). Диал. *футул* и *фотул(и)* са или с диалектна промяна на *х-* във *ф-* от *хутул* и *хотул(и)*, или са по-скоро варианти със субституция на тур. *h-* с бълг. *ф-* вместо с *х-*. Срв. диал. *фендек* и *хендек* 'трап, канавка', от тур. *hendek* 'ров, канавка' (вж. БЕР 8: 757, *фендек*), диал. *фурджове* мн.ч. 'големи мешинени дисаги' (Геров) и *хурджове* също, от тур. *hurç*, *-si* 'големи кожени дисаги' (вж. БЕР 8: 856, *фурджове*). Впрочем, тази посока на развоя е отбелязана на съвсем друго място в БЕР, в статията за думата *фаратки*, където се привежда *фотул* вм. *хотул* като пример за промяната *х > ф* (БЕР 8: 716). Това беше повод да се обърнем към един от ономастичните трудове на авторката на въпросната статия Лиляна Димитрова-Тодорова, където се обясняват местни имена и имена на извори от Поповско, като: *Хотула*, *Хотулът*, *Хотулите*, *Хотул дере*, *Фотулите*, *Футула* и др., в основата на които са залегнали апелативът *хотул* и неговият вариант *фотул*, съвсем правилно изведени там от тур. диал. *hotul* 'стубел над извор, дървена коруба на кладенец'. Според авторката става въпрос за обратна заемка в български, тъй като тя допуска, че тур. *hotul* е заето от бълг. *отул* 'нещо, което затуля, скрива', произв. от диал. *тул* 'колчан за стрели; кобур', стб. туль (Син. пс.),

от праслав. *tulъ: срхр. *тѹл*, словен. *túl* ‘колчан; кош за сушене на плодове’, рус. *тул*, стчеш. *túl*, чеш. *toul*, пол. *tuł* (Димитрова-Тодорова 2006: 600).

В книгата на М. Филипова-Байрова за гръцките заемки в българския език е включена диалектната дума **харак** м. ‘чатаlest кол за подпиране’ (без посочен местоговор), която се извежда от нгр. димотики *χαράκι* ‘линия’, катаревус *χαράκιον* умал. от стгр. *χάραξ*, -κος (Филипова-Байрова 1969: 169). За етимологията на гръцката дума, която се извежда от стгр. *χάραξ* ‘забит в земята прът, подпора; върлина, прът, кол’ вж. още Андриотис (Ἀνδριώτης 1967: 421). Към диалектното *харак* у Филипова-Байрова Хр. Дзидзилис добавя още диал. **харак** ‘прът за увиване на фасул’ (Барутин, Гоцеделчевско), *арайк* ‘прът за връзване на домати, лози’ (Лясково, Леринско), *арага* ‘дърво или дървена плочка, която служи за затягане и отпусчане кросната в домашния стан; прът за увиване на фасул, връзване на домати и др.’ (Ракитово, Дорково, Костандово, Велинградско; Велинград; Батак, Пещерско), както и включените в речника на Геров думи **харак** и **варак** със значение ‘права и гладка дъсчица, с която удрят черти на книга, линейка; дъска с обтегнати и с липнич залепени на нея конци за удряне на черти на книга за писане’. Според него всички тези думи са от един и същи произход, като *харак* правилно се свързва от Филипова-Байрова с нгр. *χαράκι*, вариантът *арайк* е от гр. диал. *χαράκ* с отпадане на *x* и антиципация на краесловната мекост, а формата *арага* е от *χαράκι*, вероятно осмислено с *тояга* (Дзидзилис 1990: 141). Към приведените у двамата автори диалектни думи трябва да добавим още: *харакъ*, *харăги* мн.ч. ‘дървен прът, пръчка за подпиране на фасул’ (Илинден, Гоцеделчевско), *харага* ‘прът, на който се закачват ваталите на тъкачен стан’ (Банат)⁴, *харайки* ж. мн. ‘пръти, по които се вие фасулът, когато расте’ (Геров), *арак* м. ‘пръчка за подпиране на фасул’ (Ореше, Гоцеделчевско), ‘прът за боб’ (Ракитово, Пазарджишко), *аракъ* ‘пръчка за подпиране на фасул’ (Ваклиново, Гоцеделчевско), м. ‘елхови пръти’ (Кочан, Гоцеделчевско), *аращи* мн. ч. ‘дървени колчета, които се забиват за прикрепване на лози, домати, зелен боб и др.’ (Търновци, Тутраканско), ‘пръчка за подпиране на фасул’ (Црънча, Гоцеделчевско), *арака* ‘дървен висок прът, по който влече боб’ (Червена вода, Русенско), *арайк* ‘прът за връзване на домати, лози’ (Лилково, Пловдивско), *арайке* ср. ‘пръчка за подпиране на фасул’ (Бръщен, Гоцеделчевско), *арайкъ* м. ‘дълга пръчка, прикрепена на две върви за сушене на месо’ (Бръщен, Гоцеделчевско), *арагв* ‘пръчка за подпиране

⁴ Банатската форма неправилно според нас е определена от Ст. Стойков като форма за мъжки род, макар от приведения у него пример *Χάραγ'ите са двѐ* (Стойков 1968: 263) ясно да личи, че става въпрос за форма от женски род (*двѐ*, а не *два*). Авторът е добавил и бележка за румънския произход на думата, което също подлежи на коригиране.

на фасул; кол' (Жижево, Гоцеделчевско), *арàгя* ж. 'пръчка за подпиране на фасул' (Кочан, Гоцеделчевско), *арàгье* мн. ч. 'елхови пръти' (Жижево, Гоцеделчевско), ж. 'пръчка за подпиране на фасул' (Старцево, Златоградско), *àрагъ* 'част от стан' (Трънчовица, Никополско), *арàт* 'елхови пръти' (Ореше, Гоцеделчевско), *арàтка* 'ритла, леса' (Лешко, Благоевградско), 'климия на кола' (Ветрен, Кюстендилско), а също и включените в БЕР *фарàга* в съчет. *фарàга за бòбинка* 'пръчка за подпиране на фасул' (Зърнево, Драмско), *фарàги* мн. ч. 'елхови пръти' (Зърнево, Драмско) и *варàк*² 'линия за чертане' (Геров). За обяснението на *варàк*² в БЕР 1: 119, има препратка към *харàк*, а *фарàга* и *фарàги* се извеждат неправилно според нас от гр. *φάλαγγα*, вин. п. от *φάλαγξ* 'ствол, кол, греда, пръчка' с ротацизъм *л > р* вероятно на гръцка диалектна основа, за което се цитира Дзидзилис 1990: 55 (очакваната форма, ако се приеме това обяснение, би трябвало да бъде *фарàнга). На същото място се допуска все пак и по-вероятното според нас обяснение за връзка с *харàк* 'прът за увиване на фасул; линия за чертане' и *арàга*, *варàк*², *арàйк* с приведените по-горе значения, като се цитира мнението на Филипова-Байрова и Дзидзилис, че тези форми трябва да се изведат от нгр. *χарάκι* 'линия' (вж. БЕР 8: 715).

Според нас приведените диалектни форми трябва да се отнесат към два различни етимона. Диал. *харàк* и *варàк* у Геров със значение 'права и гладка дъсчица, с която удрят черти на книга, линейка; дъска с обтегнати и с липнич залепени на нея конци за удряне на черти на книга за писане' наистина трябва да се изведат от нгр. *χарάκι* 'линия'⁵. Вариантът *варàк* е с диалектна промяна *φ > в* от *фарàк (срв. за промяната варианта *вучия* на *фучия* по-горе), а то с промяна *х > φ* от *харàк* или със субституция на гр. *χ* с *φ*. За останалите форми обаче би трябвало да се потърси друго обяснение. Вероятно подведени от първичното значение 'забит в земята прът, подпора; върлина, прът, кол' на старогръцкото съществително цитираните автори въобще не коментират по-различното значение на българските диалектни думи, макар че значението на старогръцката дума не е релевантно при много по-късните заемки.

Смятаме, че всички останали форми трябва да се изведат от тур. диал. *harak* 'окастрен клон на дърво' (вж. DS 7: 2282), тъй като прътовете и колчетата, които се използват за привързване на фасул, домати, лози и подса обикновено отрязани и окастрени прави клони на дървета. Вариантите *хàрага*, *арàга*, *àрагъ* са образувани вторично по форма за мн. ч. (*х*)*араги*,

⁵ Срв. и приведените у Геров глаголи *харакòсам*, *харакòсвам* и *харакòсувам* 'тегля черта с харак', които правилно се извеждат у М. Филипова-Байрова от нгр. *χαρακόνω*, *χαρακώ* (аор. конюнктив *χαρακώσω*) 'тегля линия, черта' (Филипова-Байрова 1969: 169).

образувана съответно от *харак*, схванато като форма с обеззвучено -г в краесловие (срв. по-горе диал. *харакъ* и мн. ч. *харăги*, както и диал. *арăгъ* м., *арăгя* ж., *арăгье* мн. ч.). Тези форми може да са получени и от косвена винителна форма *haraġi* на тур. *harak*, със субституция на проходното турско ġ с бълг. г (срв. особено диал. *арагъ*). Вариантът *фарăга*, мн. ч. *фарăги* е от *харăга* с ф- вместо х-, както в по-горе посочените примери. Формите *харăйки*, *арăйк*, *арăйке* ср. (преосмислено като форма за ср.р.) са получени вероятно с премет на мекостта от първично (х)*аракъ*, а *арăикъ* е с допълнителна вокализация на глайда. Що се отнася до формите с краесловна мекост, те може да са получени на българска почва по форми за мн.ч. като *арăгье*, *(х)*араг'и*, но никак не е невъзможно тук да са играли роля и преосмислени гръцки диалектни форми с краесловна мекост. Вариантът *арат*, ако е правилно записан, може да е получен със затвърдяване на -т от *арать, а то от *аракъ*. Съответно *аратка* е от *арат*, допълнително оформено с наст. -ка.

Най-вероятно чрез български думата е заета и в рум. *harac*, -i и *arac* 'пръчка за подпиране на лоза'.

Библиография

- БЕР – Български етимологичен речник, т. 1–8–, София, 1971–2017–.
- Геров – Найденов Геров, Речник на българския език, т. 1–6, София, 1975–1978 (фото-типно издание).
- Дейкова Христина, 2016, *Этимология и лингвистическая контактология (Румынские глагольные заимствования в одном болгарском говоре)*, Saarbrücken.
- Дзидзилис Христос, 1990, *Фонетични проблеми при етимологизиране на гръцките заемки в българския език*, София.
- Димитрова-Тодорова Лиляна, 2006, *Местните имена в Поповско*, София.
- Стойков Стойко, 1968, *Лексиката на банатския говор*, Трудове по българска диалектология, т. 4, София.
- Филипова-Байрова Мария, 1969, *Гръцки заемки в съвременния български език*, София.
- DS 7 – *Türkiye'de Halk Ağzından. Derleme Sözlüğü*, VII, Ankara, 1993.
- Eren Hasan, 1999, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara.
- Grannes Alf, Rå Hauge Kjetil, Süleymanoğlu Hayriye, 2002, *A Dictionary of Turkisms in Bulgarian*, Oslo.
- Kahane Henry & Renée, Andreas Tietze, 1958, *The Lingua Franca in the Levant. Turkish Nautical Terms of Italian and Greek Origin*, Urbana.
- Skok ERHSJ – Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. I–IV, Zagreb 1971–1974.

Sławski Franciszek, 1974, Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego, [w:] Słownik prasłowiański, t. I, red. Franciszek Sławski, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.
Škaljić Abdulah, 1989, Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku, Šesto izdanje, Sarajevo.

Ανδριώτης Ν., 1967, Ετυμολογικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής, Θεσσαλονίκη.

Streszczenie

Przedmiotem omówienia jest uściślenie i skorygowanie etymologii kilku bułgarskich wyrazów dialektalnych, zapożyczonych z języka tureckiego i greckiego. Wyrazy te ilustrują problemy związane z etymologizowaniem pożyczek, które trafiły do języka bułgarskiego w warunkach bezpośredniego językowego kontaktu z sąsiadującymi językami bałkańskimi. Przedmiotem korekty są objaśnienia wyrazów *фотули* i *футул* ‘wydrążona kłoda przez którą przepływa woda, używana do pojenia bydła’, *футуя* i *фучуя* ‘rodzaj beczki, kadź’ zawarte w bułgarskim słowniku etymologicznym (Bǎlgarski etimologičen rečnik), oraz etymologia wyrazu *хара̀к* ‘linijka’ i ‘tyczka podtrzymująca fasolę’ zaproponowana przez M. Filipovą-Bajrovą i Chr. Dzidzilisa.